

Novi mediji kao poticaj za dječje likovno stvaralaštvo

Šverko, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:326643>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-12**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Ana Šverko

NOVI MEDIJI KAO POTICAJ ZA DJEČJE

LIKOVNO STVARALAŠTVO

Diplomski rad

Zagreb, srpanj, 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Ana Šverko

**NOVI MEDIJI KAO POTICAJ ZA DJEČJE
LIKOVNO STVARALAŠTVO**

Diplomski rad

**Mentor rada:
prof. dr. art. Antonija Balić**

Zagreb, srpanj, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODIKA LIKOVNE KULTURE	2
2.1. DIJETE I LIKOVNO IZRAŽAVANJE	3
2.2. LIKOVNE AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	5
3. MEDIJI	7
3.1. DIJETE I MEDIJI	9
3.2. MEDIJI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	11
3.3. NOVI MEDIJI U AKTIVNOSTIMA LIKOVNE KULTURE.....	12
3.4. PRIMJERI KORIŠTENJA NOVIH MEDIJA KAO POTICAJ ZA DJEČJE LIKOVNO STVARALAŠTVO	13
3.4.1. Profesor Baltazar	14
3.4.2. Piet Mondrian	19
3.4.3. Vasilij Kandinski	21
3.4.4. More i valovi	22
3.4.5. Apstraktni prikaz boja	25
3.4.6. Osvrt na aktivnosti.....	28
4. MEDIJSKA PISMENOST	29
4.1. DIJETE I MEDIJSKA PISMENOST	30
4.2. MEDIJSKA PISMENOST U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	31
5. MOTIVACIJA I CILJ ISTRAŽIVANJA	32
5.1. ANALIZA PODATAKA S NAGLASKOM NA LIKOVNE AKTIVNOSTI.....	43
5.1.1. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i godina radnog staža ispitanika.....	43
5.1.2. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i geografske lokacije ispitanika	43
5.1.3. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i stručne spreme ispitanika.....	44
5.1.4. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i dostupnosti resursa	45
5.1.5. Intrinzična motivacija i osobna odgovornost.....	45
6. ZAKLJUČAK	46
7. LITERATURA	48

SAŽETAK

Rad se bavi metodikom likovne kulture, likovnim aktivnostima u predškolskom odgoju i obrazovanju, te o medijima i njihovom utjecaju ponajprije na dječje likovne aktivnosti. Obrađene su i teme vezane uz medije s posebnim naglaskom na nove medije te njihov utjecaj na dječje likovne aktivnosti u odgoju i obrazovanju. U radu je definiran pojam i značaj termina medijske pismenosti.

U sklopu rada provedeno je istraživanje putem anketnog upitnika čiji je primarni cilj bio ispitati u kolikoj mjeri i na koji način odgojitelji u Republici Hrvatskoj koriste nove medije u svakodnevnom radu, kako i koliko ih primjenjuju na likovne aktivnosti te utječu li određeni parametri (dob, stručna sprema, mjesto rada, godine iskustva) na korištenje novih medija i u kojoj mjeri. U provedenoj anketi sudjelovalo je 85 odgojitelja diljem Hrvatske koji su odgovarali na 20 pitanja višestrukog izbora. U radu je provedena i statistička analiza odgovora ispitanika.

Ključne riječi: metodika likovne kulture, dječje likovno stvaralaštvo, likovne aktivnosti u odgoju i obrazovanju, novi mediji, medijska pismenost

SUMMARY

This paper deals with Art methodology teaching, with art activities during the early and pre-school age, as well as with the term of new media and its impact which is mainly focused on the children's art activities. Additionally, in this paper can be found a brief definition of the term media literacy.

Furthermore, the paper includes a survey that was conducted through a questionnaire whose primary aim was to analyze in what way and to what extent preschool teachers in Croatia use new media in their everyday educational work. Also, one of the questions we try to answer in this research is - does the parameters such as age, professional qualifications, place of employment, and work experience have any impact on implementing and using new media in the educational process with a focus on art activities in early and preschool education.

In this survey participated 85 preschool teachers from Croatia who answered 20 questions of a multi-choice type. The paper also carries out a detailed analysis of the respondents' replies.

Keywords: Art methodology teaching, children's artistic creativity, art activities during the early and pre-school age, new media, media literacy

1. UVOD

Danas su mediji sveprisutni i neizbježni. Mediji nam služe kako bismo ispunili našu potrebu za zabavom i edukacijom. Popularnost novih medija raste svakim danom, pogotovo kada govorimo o računalima i mobilnim medijima. Televizija, računala i Internet te pregršt elektroničkih uređaja djeci omogućuju pristup raznim medijskim sadržajima. Mediji su djeci vrlo privlačni jer su zanimljivi, raznovrsni, šaroliki, zabavni i opuštajući zbog čega imaju sve značajniju ulogu u dječjim životima.

Mediji su danas dostupni u svakoj obitelji, u svakom domu zbog čega su djeca, adolescenti i mladi sve izloženiji njihovom utjecaju. Cijelo je društvo okruženo medijima zbog čega je primorano na suživot s njima. Zbog ovog se nameće potreba da istražimo djelovanje medija na društvo, ali i na pojedinca, a u ovom slučaju nas posebno zanima utjecaj na dijete.

U dječjoj dobi sve je veća izloženost medijima, pa je samim time raste i njihov utjecaj na djecu i mlade, zbog čega mediji postaju važan element obrazovanja. Sve veća prisutnost medija dovela je do toga da isti igraju veoma znatnu ulogu u životu djeteta rane i predškolske dobi. Postoje mnogi aspekti njihova pozitivna djelovanja, međutim, ako se pretjera s korištenjem, moguće su i negativne posljedice na djetetov razvoj.

Kako pojedinac odnosno dijete ne bi pasivno primalo sve poruke, ovdje veliku ulogu igra medijska pismenost koja se određuje „kao mogućnost pristupa, analize, ocjene i proizvodnje novinarskih priloga u najrazličitijim oblicima, a kada su djeca u pitanju, osobito je značajna refleksivna razina koja omogućuje razmišljanje o medijskim sadržajima i oblicima. Ona uči kritičnosti prema ponuđenim proizvodima, prema kanalima koji ove proizvode omogućuju i prema vlasnicima koji ih određuju“ (Košir, Zgraljić, Ranfl, 1999, str. 29).

Odgojno-obrazovne ustanove i odgojitelji važan su faktor u edukaciji djeteta u temama vezanim za nove medije. Ako odgojitelj usvoji nove medije u odgojno-obrazovnom procesu, može značajno doprinijeti medijskoj pismenosti djece, potaknuti kreativnost djeteta, ali i pomoći mu dokučiti koje su opasnosti i negativne posljedice prekomjernog korištenja novih medija. Jasno je da nijedan od ekstremnih pristupa, bilo da se radi o potpunom izbacivanju novih medija iz odgojno-obrazovnog procesa, ili svođenje cijelog procesa na nove medije, neće adekvatno pripremiti dijete za svijet u kojem živi, a koji je prožet intenzivnom upotrebom novih medija. Zbog raznovrsnosti i lake dostupnosti novih medija korisno ih je primjenjivati kao poticaj za dječje likovne aktivnosti čime ćemo se detaljno pozabaviti u ovome radu.

2. METODIKA LIKOVNE KULTURE

Definirajmo sada osnovne pojmove vezane za likovnu kulturu i metodiku likovne kulture.

„U svakoj se znanosti teži definiranju određenih zakonitosti koje vladaju u tom području. Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi interdisciplinarna je znanost koja je već uopćila mnoge spoznaje i izgradila teorijski sustav služeći se pojmovima iz sljedećih sastavnica: opći i likovni razvoj djeteta (dječja psihologija, definiranje procesa i općih zakonitosti likovnog odgoja), likovni jezik, vizualna i likovna poruka, likovna područja (likovna umjetnost), elementi didaktičko-metodičkog polja (likovni mediji, metode oblikovanja, definiranje ciljeva likovne kulture...) i tako dalje.“ (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 11).

Likovna je umjetnost grana umjetnosti u kojoj se likovnim znakovima izražavaju ideje i emocije, ona je vidljiva i prisutna u svim sferama društva. Likovna se kultura stječe usvajanjem likovnih vrijednosti tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Ona predstavlja oblik estetske komunikacije među ljudima, ona se sastoji od niza specifičnosti zbog kojih se razlikuje od ostalih načina komunikacije. Likovna kultura sadržava svoju autonomnost. Likovne aktivnosti egzistiraju stoljećima, ali uvijek dolaze uz istu i jedinstvenu svrhu čiji je cilj obogaćivanje čovjeka humanističkim i duhovnim vrijednostima. Umjetnost je zapravo subjektivna, svodi se i odnosi na konkretne situacije, slojevita je i otvorena. Upravo zbog toga je mnogi doživljavaju na različite načine (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 13-14).

Temeljni cilj odnosno svrha likovnih djela jest senzibilizacija čovjeka za humanističkim vrijednostima. Likovni je proces kreativan, poseban i originalan te se umjetnošću prikazuju vlastita vjerovanja i ideje (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 14-15).

U nastavku rada slijedi opsežnije razmatranje djeteta u sklopu njegova likovnog izražavanja te nešto više o likovnim aktivnostima u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

2.1. DIJETE I LIKOVNO IZRAŽAVANJE

Danas mnoge teorije tumače djetetovu sklonost prema likovnom izražavanju. Jedni autori ističu kako razlog tomu leži u dječjoj urođenoj sklonosti za igrom, dok drugi navode činjenicu da dijete likovnim stvaralaštvom zadovoljava unutarnju potrebu za izražavanjem.

Dijete likovnim izražavanjem prikazuje vlastito poimanje svijeta, ono što ga zanima i veseli. Već od najranije dobi ono modelira od pulpe kruha, istražuje mogućnosti oblikovanja rukama, opipava i gradi elementima koji su mu pri ruci (hrana, igračke, kockice), slaže ih i preslaguje, kombinira, ono daje novu dimenziju stvarima i objektima kojima manipulira (Balić-Šimrak, 2010, str. 2).

Djeca vole govor, pokret, akciju, igru. Sve navedeno upravo su sastavnice likovnih aktivnosti. Igra je najprikladniji oblik učenja, ali i način poticanja stvaralaštva. Likovno stvaralaštvo i igra u sinergijskom su odnosu. Igra je ta koja nudi pregršt mogućnosti spontanog učenja, razvoj raznovrsnih vještina, sposobnosti i stavova. Upravo je igra, u radu s djecom predškolske dobi, polazna aktivnost zbog toga što svojim značajkama predstavlja uporište za kvalitetan rad. Igra svakom pojedinom djetetu omogućava pravo na razvoj koji je sukladan njegovim specifičnim i individualnim potrebama i mogućnostima. Djeca uz igru otkrivaju te pronalaze vlastiti identitet (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 70-71).

Isti autori navode kako igra značajno doprinosi osmišljavanju likovnih problemskih situacija. Likovne igre su zapravo stvaralačke aktivnosti pomoću kojih djeca istražuju svijet koji ih okružuje, na taj način propituju i sami sebe. Djeca, služeći se različitim likovnim materijalima i priborom, stječu nova iskustva i spoznaje. Likovnim se postupcima gradi, razvija i njeguje likovna radoznalost koja u konačnici rezultira poticanjem likovnog stvaralaštva, usvajanjem likovnog jezika, kreativnog mišljenja razvojem vizualne percepcije, mašte, estetskog senzibiliteta, tehničke spretnosti, osjećaja za prostorne odnose i tako dalje. Dječja igra i likovno stvaralaštvo usko su povezani te se nalaze u uzajamnom odnosu. Djeca uz pomoć likovnih aktivnosti imaju mogućnost upoznati vlastite osobnosti, ali i svijet koji ih okružuje (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 72-73).

Autori Nada Grgurić i Marijan Jakubin (1996) u *Vizualno-likovnom odgoju i obrazovanju* navode kako dijete primjenom likovnog izražavanja prikazuje odnosno oslikava ono što ga uzbuđuje i zanima. Isti autori navode kako „svi dječji likovni produkti ne sadrže likovno-

estetičku i originalnu vrijednost, ali ipak veći dio njih ima izvoran, neometen dječji likovni izraz i likovno-kreacijsko obilježje“ (Grgurić i Jakubin, 1996, str. 28).

Likovna kultura omogućava djeci upoznavanje s umjetnošću, razvijanje vlastite likovne kreativnosti, ali i kultiviranje njihova odnosa prema likovnim vrijednostima. Pored toga, likovna kultura nudi pregršt mogućnosti za cjelokupni razvoj, pa tako i za razvoj raznih ostalih sposobnosti (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 44).

2.2. LIKOVNE AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Suvremene, ali i tradicionalne teorije i istraživanja ističu kako se djeca vole likovno izražavati. Prema istraženju literaturi možemo vidjeti kako ključni razlog tome leži upravo u dječjoj znatiželji, zaigranosti te istraživanju raznih tehnika. Jednako tako, djeca pomoću crteža, raznih likovnih tehnika i likovnog jezika izražavaju svoje osjećaje.

Mnoga znanstvena istraživanja dokazuju kako upravo likovne aktivnosti u ranom djetinjstvu pospješuju te utječu na mnoge aspekte djetetova razvoja. Likovne aktivnosti utječu na fokusiranje i usmjeravanje pažnje te općenito na koncentraciju. Nadalje, takve aktivnosti opuštaju cijeli organizam, potpomažu kritičkom mišljenju, pridonose razvoju kreativnosti te divergentnog mišljenja (Balić Šimrak, 2011, str. 7).

Odgojno-obrazovni rad je iznimno složen proces koji je ovisan o mnogobrojnim elementima metodičkog polja. Upravo je ovaj oblik rada u području likovne kulture od ključne važnosti kada govorimo o razvoju djece predškolske dobi. Metodika likovne kulture omogućuje nam da utvrdimo pojmove odnosno zakonitosti procesa koji je vezan uz sami razvoj djece. Metodika likovne kulture ima višestruku ulogu, onu odgojnu, likovno-stručnu te terapijsko-meditativnu (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 44).

Poticanje djece na stvaralaštvo moguće je osiguravanjem kvalitetnog te bogatog i motivacijskog sadržaja. Takvi bi sadržaji trebali obuhvatiti elemente poput „realnost životnog, prirodnog i društvenog okvira, realnost likovnih medija i strukturalna vrijednost likovnih elemenata u njihovim kompozicijskim varijantama, područje unutarnjeg svijeta te likovno-tehničke postupke unutar zahtjeva što ih postavljaju pojedine likovne discipline“ (Grgurić, N., Jakubin, M., 1996., str. 101).

U današnje vrijeme likovne aktivnosti vezane za rad s djecom predškolske dobi možemo podijeliti u sljedeće dvije kategorije: na slobodne te artikulirane aktivnosti. Slobodne aktivnosti su one aktivnosti u kojima dijete spontano te samoinicijativno započinje s likovnim izražavanjem. Jednako tako, to su aktivnosti u kojima dijete samostalno bira likovno sredstvo koje mu je najčešće nadohvat ruke te počinje sa stvaranjem neovisno o drugima. S druge strane, artikulirane aktivnosti su one aktivnosti vođene od strane odgojitelja, one imaju svoje ciljeve i zadatke u odnosu na cjelokupni plan i program (Balić Šimrak, 2011, str. 7).

Slobodne su aktivnosti izvrstan izvor informacija o djetetu, njegovim željama, mogućnostima te sposobnostima, dok su artikulirane aktivnosti one aktivnosti u kojima dijete ima mogućnost slobodnog izražavanja, a pritom usvaja i nešto novo. Upravo su artikulirane aktivnosti izvrsne za pokazivanje te istraživanje novih tehnika i materijala (Balić Šimrak, 2011, str. 7).

Poticanje djece na stvaralaštvo moguće je osiguravanjem kvalitetnog te bogatog i motivacijskog sadržaja.

U nastavku slijedi drugo poglavlje rada koji uključuje medije, interakciju između medija i djeteta, te njihov položaj u predškolskom odgoju i obrazovanju te u likovnim aktivnostima.

3. MEDIJI

Medij je riječ latinskog podrijetla (lat. *medius* označava pojam *srednji, u sredini*). Ovaj se pojam najčešće određuje kao sredstvo komuniciranja odnosno prenošenja vijesti, no valja u vidu imati da postoje mnoga određenja svrhe i funkcije medija (Zgrabljic Rotar, 2005, str. 16).

Prema Johnu Fiskeu, postoje tri vrste medija. Prvi, prezentacijski mediji koji su tiču lica, glasa i tijela, ograničeni su na *ovdje* i *sada*, zato što je medij sami komunikator. Nadalje, drugi, reprezentacijski mediji tiču se fotografije, slika i knjiga koji se služe estetskim te kulturnim konvencijama radi kreiranja komunikacijskih djela i određenih diskursa. Posljednji mediji tiču se televizije, radija i telefona koji odašilju prezentacijske i reprezentacijske medije. Temeljni je zadatak medija prenošenje raznovrsnih vrsta informacija široj znanosti. Bez dvojbe, mediji su izrazito značajni te duboko ukorijenjeni u sve pore društva (Nada Zgrabljic Rotar, 2005, str. 15).

Nadalje, vrlo je važno navesti i osnovnu podjelu medija; tiskovni, elektronski te novi mediji čija je primjena glavna okosnica ovoga rada. Tiskovni mediji jesu knjige, magazini, novine, stripovi, časopisi i plakati. Elektronski mediji tiču se filmova, televizije i radija dok u nove medije možemo uvrstiti Internet. Jednako tako, valja napomenuti kako se svakodnevno i neprestano razvijaju noviji mediji.

Jurčić (2017) napominje kako među medijima postoji međusobni utjecaj, pa su tako televizija i radio zasjenili novine, a internet je svojim brzim napretkom „zamijenio“ sve prethodne medije. Ipak, niti jedan medij nije toliko nadmoćan kako bi u potpunosti nadvladao drugi medij. Svaki medij egzistira za sebe, specifičan je, drugačiji, ali i zanimljiv te zadovoljava korisnikove potrebe na određen način.

Iako je danas najveći naglasak na novim, suvremenim (digitalnim) medijima, u obzir je potrebno uzeti i one tradicionalne (tisak, radio, televizija) te ih sagledati u jednoj cjelini zajedno sa novijim medijima. Jedino je tako moguće utvrditi koliko su mediji važni za proces socijalizacije i koliko zapravo utječu na oblikovanje stavova i mišljenja pojedinca i društva općenito (Zgrabljic Rotar, 2005).

U 21. stoljeću postoje mnogi mediji koji prenose informacije. Novine koji spadaju u graficirane medije, radio koji se tiče jednosmjernih auditivnih medija, televizija kao dvodimenzionalni medij audio-vizualnog prikaza te novi mediji – računala koja služe za višu informacijsku

obradu. To su sinergijski mediji koji imaju mogućnost sintetiziranja približno svih pojedinačnih medija (Sapunar, 1995, str. 40).

Nadalje, postoji i općenita podjela medija koja je sljedeća: elektronički te tiskani mediji. Elektronički mediji jesu film, televizija, radio, računalo odnosno Internet, dok su tiskani mediji novine, časopisi, knjige, stripovi te plakati (Peruško, 2011, str. 36).

U nastavku rada slijedi nešto više o medijima i djeci, o njihovom položaju u predškolskom odgoju i obrazovanju te ulozi u aktivnostima likovne kulture.

3.1. DIJETE I MEDIJI

„Obitelj, prijatelje, vrtić i školu dugo već prepoznajemo i proučavamo kao okruženja u kojima djeca usvajaju prva znanja, stječu prve spoznaje i uče, spontano ili planski, o svijetu u kojem žive i o tome što znači pripadati ljudskom društvu.“ Djeca u svojem neposrednom okruženju izgrađuju i oblikuju svoje životne stavove, stječu navike, usvajaju običaje, pravila, uvjerenja i vrijednosti, formiraju svoje poglede na svijet, spoznaju što je dobro, prihvatljivo, poželjno, lijepo, korisno, ali i ono što nije. U prošlosti se ovaj proces (usvajanje društvenih i kulturnih normi) odigravao kroz neposrednu interakciju i izravnu komunikaciju u okruhu obitelji i zajednice koju su sačinjavali roditelji, vršnjaci, odgojitelji i učitelji (Čakmazović, str. 9, 2021).

U današnje smo vrijeme neprekidno okruženi medijima. Oni nam ponajprije omogućavaju komunikaciju, brzi pristup informacijama, koristimo ih u privatne, ali i poslovne svrhe. Poput odraslih, i djeca danas imaju pristup različitim medijima (film, televizija, računala, Internet). Iako mnogi danas ukazuju na prednost navedenih medija, valja navesti i njihove nedostatke. Mediji djeci pružaju mogućnost komunikacije, edukacije i učenja, poticanje kreativnosti i dobru zabavu, razmjenu iskustava, no moramo navesti kako računalo i Internet predstavljaju i veliku opasnost - stvaranje ovisnosti o igricama, gledanje neprimjerenog sadržaja, davanje privatnih informacija nepoznatim osobama (Robotić, 2015, str. 83-96).

Na stranicama edukativnog Internetskog portala Medijska pismenost navodi se kako, prema novijim znanstvenim istraživanjima koji su vezani za ulogu medija u životima djece, mediji poput knjige, časopisa, novina, radija, televizije, kina, računalne tehnologije i interneta te mobilne tehnologije predstavljaju presudno sredstvo socijalizacije koje utječe na stavove, ponašanja i svjetonazore djece (Medijska pismenost, 01.05.2023).

Jednako tako, mnoga znanstvena istraživanja ukazuju na to kako elektronički mediji utječu na mnoštvo aspekata dječjeg razvoja. Taj utjecaj može biti poticajan, ali i štetan. Utjecaj medija najviše ovisi o sljedećim čimbenicima: koje medijske sadržaje dijete konzumira, ali i o njegovom stupnju psihofizičkog razvoja. Učinci medijskih sadržaja ovise o međudjelovanju mnogih dječjih karakteristika i osobina (razvojna dob, spol, ličnost, temperament te obiteljski i socio-kulturološki kontekst), ali i o značajkama samih sadržaja (način te vrsta prikazivanja sadržaja, učestalost konzumacije sadržaja) (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 14).

Djeca, sukladno svojoj dobi i razvojnom stupnju, na razne i različite načine interpretiraju i doživljaju svijet oko sebe. Jednako vrijedi kada su u pitanju medijski sadržaji. Kada je sadržaj

realističniji, tada djeca obraćaju više pažnje na njega, ulažu više misaonog napora kako bi taj isti sadržaj preradili, kako bi se s tim sadržajem identificirali. Nakon što se djeca identificiraju s medijskim sadržajem, jednostavnije usvajaju ponašanja. „Prema kultivacijskoj teoriji mediji postupno oblikuju pogled na svijet jer ga prikazuju na određeni način.“ (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 15-16).

Mikić pak o istoj tematici navodi kako su u današnje vrijeme mediji nosioci određenih poruka, pa je upravo zbog toga neophodno utvrditi i procijeniti kolika je razina intenziteta te poruke. Isto tako, neophodno je ustanoviti koji je mogući utjecaj te poruke na primatelja, točnije, na dijete. Dakle, nužno je ispitati koliki je značaj medijskog sadržaja, njegov utjecaj na samog pojedinca, na njegovo životno iskustvo (Mikić, 2001, str. 252).

Valja istaknuti kako pri odabiru medija za djecu u obzir moramo uzeti karakteristike samog djeteta. U *Preporukama za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija* autora Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni navodi se kako „pri razmatranju utjecaja medija na djecu trebamo uzeti u obzir razvojne osobine djeteta, svrhu i obilježja medijskih sadržaja kojem je dijete izloženo i djetetovo društveno i obiteljsko okruženje.“ (2016, str. 14).

Prema svemu navedenom, možemo zaključiti kako su mediji jedan od čimbenika koji sudjeluju u djetetovoj socijalizaciji. Taj je proces dugotrajan i složen, u njemu dijete međudjeluje s društvenom okolinom u kojoj razvija, oblikuje te usvaja vlastita uvjerenja, ponašanja, stavove, navike, vrijednosti i običaje društva u kojem obitava. Djetinjstvo je razdoblje najintenzivnije socijalizacije, a ključne značajke tog razdoblja jesu obitelj, prijatelji i vršnjaci, vrtići i škole te društvena zajednica kojoj pripadaju i masovni mediji (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 16).

U kontekstu novih medija ranog i predškolskog obrazovanja valja napomenuti kako odgojno-obrazovne ustanove odnosno dječji vrtići, koji su prva obrazovna stepenica djece, trebaju educirano osoblje koje će pronaći adekvatne i svrsishodne modalitete rada kojima će na kvalitetan te učinkovit način iskoristiti nove medije kao poticaj za sve vrste odgojno-obrazovnih aktivnosti u praksi. Osim edukacije odgajatelja važno je zadovoljiti dostupnost novih medija u vrtićkom okruženju kao osnovni preduvjet.

3.2. *MEDIJI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU*

Kada govorimo o odgoju i obrazovanju, tada mediji predstavljaju nosioce, posrednike informacija u odgojno-obrazovnom procesu. Mediji se mogu podijeliti na četiri segmenta. Prvi segment predstavlja fiziološki aspekt; medij označava komunikaciju koja može biti vizualna, auditivna, olfaktilna te taktilna. Sljedeći, fizički aspekt simbolizira tvar uz pomoć koje se iskazuje neka nova poruka (jezik, boja i ton). Nadalje, četvrti aspekt tiče se tehnološkog djela u kojem medij služi kao sredstvo za posredovanje između znakovne proizvodnje i potrošnje. Posljednji, sociološki aspekt medij doživljava kao institucijsko-organizacijski okvir komunikacije (Biti, 1997, str. 213).

Autori Ilišin, Marinović Bobinac i Radin (2001) navode kako pedagoška teorija ističe šest funkcija medija kao sredstva komunikacije, a funkcije su sljedeće: informacijska, edukacijska, zabavna, estetska te selekcijska funkcija. Informacijska funkcija tiče se tvorbe i sakupljanja obavijesti, edukacijska funkcija medija predstavlja prenošenje određenih znanja i vrijednosti putem medijskih sadržaja, zabavna obuhvaća osjećaje vezane uz opuštanje, razonodu te odmor, estetska podrazumijeva fokusiranje na stvaranje određenih estetskih medijskih oblika te, posljednja, selekcijska funkcija koja se svodi na biranje i analiziranje primljenih informacija (Martinić, 1994, prema Ilišin i sur., 2001. str. 17).

Mediji su, kako je već navedeno, sredstvo prenošenja informacija i način komunikacije, a kada su u didaktičkoj službi, tada postaju nositelji i posrednici informacija u odgojno-obrazovnom procesu. Odabir odgovarajućeg medija na djecu može djelovati veoma poticajno i probuditi interes za određenom temom. Upotreba medija u odgojno-obrazovnom procesu doprinosi kvalitetnijoj obradi i boljem pamćenju sadržaja. Tijekom upotrebe određenog medija, nastavnici, odnosno odgojitelji trebaju težiti tome da se tijekom odgojno-obrazovnog procesa maksimalno angažira što veći broj djetetovih osjetila (Rodek, 2007, str. 169).

Na medije možemo gledati i kao na pomoćno sredstvo u odgojno-obrazovnom procesu. Oni se mogu podijeliti na sljedeći način: vizualni mediji (slikovnice, nastavni listići, zidne slike, crteži, grafofolije, videorekorderi, dijapozitivi, film), tekstualni mediji (knjige, enciklopedije, atlasi, rječnici, priručnici, časopisi, zbirke zadataka), auditivni mediji (auditivni zapisi, magnetofonski zapisi, telefon (učenje na daljinu) te fonolaboratorij (učenje stranog jezika), audiovizualni mediji (nastavni filmovi, multimedijски software), programirani materijali, kompjutori te multimedijalnost i Internet (Bognar, Matijević, 2005, str. 334).

3.3. NOVI MEDIJI U AKTIVNOSTIMA LIKOVNE KULTURE

Mediji su, kako je već ranije rečeno, danas općeprisutni. Postali su dio naše svakodnevice, kako odrasle, tako i dječje. Možemo reći kako danas nailazimo na sve mnogobrojnije sadržaje koji ciljaju upravo na djecu. U toj činjenici i leži razlog zbog kojeg bi medije valjalo uvrstiti u odgojno-obrazovni rad, posebice kao sredstvo motivacije za raznovrsne dječje aktivnosti. Odgojitelj bi za cilj trebao imati da maksimizira korist novih medija, potakne djetetovu kreativnost i medijski ga opismeni, dok u isto vrijeme pokuša dijete zaštititi od negativnih posljedica pretjerane ili neprikladne upotrebe novih medija.

Međutim, kako Mikić navodi, u današnjem je vremenu izrazito teško definirati granice među medijima. Razlog tomu jest spoznaja da se mediji isprepliću na razne načine, prelaze iz jednog u drugi i slično. Isto tako, u današnje su vrijeme mediji tehnički sve idealniji i savršeniji zbog čega osnove razlike među medijima sve više blijede (2001, str. 243).

Isto tako, valja navesti i razliku između pojma *medij* i *medija* koji ovisi o svrsi, odnosno o cilju njihove upotrebe. Mediji prenose informacije dok mediji u odgojno-obrazovnom procesu služe kao poticaj razvojnih promjena kod djeteta (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 91).

Isti autori, Herceg, Rončević i Kalvaris ističu kako su mediji i multimediji osnovna sredstva koja treba promatrati kao pomagala odnosno alate u odgojno-obrazovnom procesu. Međutim, naglasak i dalje treba biti na primjerenosti tih sadržaja. Pored standardnih likovnih tehnika valja navesti kako postoje i druga tehnička sredstva i pomagala koji omogućuju likovnim aktivnostima veću učinkovitost te upoznavanje djece s novim načinima i tehnikama pri usvajanju sadržaja (2010, str. 91).

Iako se uz medijske sadržaje vežu i negativni učinci (prekomjerno gledanje televizije, neprimjereni sadržaji i nemogućnost dubljeg i temeljitijeg procesiranja informacija i slično), valja napomenuti kako kvalitetni dječji, obrazovni i dokumentarni programi i sadržaji mogu koristiti intelektualnom razvoju djece. Obrazovni programi za djecu (pogotovo za djecu predškolskog uzrasta) pokazali su se kao vrlo korisnima za učenje osnovnih pojmova i koncepata (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 19).

Zbog vrlo značajnog utjecaja medija na razvoj djece od izuzetne je važnosti u obzir uzeti sve gore navedene karakteristike. Naglasak zasigurno mora biti na načinu odabira medijskih sadržaja, pogotovo kada je u pitanju odgoj i obrazovanje djece. Na koji način odabrati sadržaje

i koje oblike rada birati – u tome će nam pomoći medijska pismenost koja danas postaje sve značajnija i sve prisutnija.

3.4. PRIMJERI KORIŠTENJA NOVIH MEDIJA KAO POTICAJ ZA DJEČJE LIKOVNO STVARALAŠTVO

Činjenica da se nalazimo u vremenu kada su novi i digitalni mediji sveprisutni pomogla nam je nadvladati barijere vezane za velike ekonomske troškove, složenost organizacije, veliku geografsku udaljenost te veliko trošenje vremenskih resursa koji bi bili potrebni da npr. djeca uživo posjete neku poznatu izložbu. Djeca pomoću novih medija mogu obići razne zemlje diljem svijeta, upoznati njihovu kulturu i običaje, posjetiti razne svjetske muzeje te online prošetati po glavnim gradovima i trgovima diljem svijeta, spoznati što se sve krije u dubinama mora i oceana ili u svemiru. Ovakve virtualne posjete mogu potaknuti kreativnost i inspirirati djecu na različite vrste stvaralaštva.

Visković i Višnjić-Jevtić navode kako nam mediji omogućavaju informiranost, doživljaj i razumijevanje svijeta te prijenos znanja. Neki od medija nude obrazovne sadržaje, dok drugi pružaju veću mogućnost za vježbanje, učenje i pretraživanje podataka. Implementacijom različitih vrsta medija – digitalnih i tiskanih – djeca stvaraju, ali i nadograđuju svoje socijalne, kognitivne te kreativne kvalitete čime možemo reći kako korištenjem svih vrsta medija stvaramo poticaj za cjelovit razvoj djece. Mediji omogućuju djeci da spoznaju mnoge sadržaje globalne važnosti (različitost kultura) čime se omogućuje razvoj tolerancije i otklanjanje predrasuda (str. 26, 2017).

U nastavku slijede neki od primjera korištenja novih medija kao poticaja za dječje likovno stvaralaštvo u jednom zagrebačkom vrtiću.

3.4.1. Profesor Baltazar

Kako su se od 24. do 30. travnja 2023. održali *Dani medijske pismenosti*, u sklopu toga je u skupini (5-6 godina) održana aktivnost vezana uz medije. Kao poticaj za ovu aktivnost korišten je animirani film Profesor Baltazar i epizoda *Augustova treća sreća*. Za vrijeme kruga odgojiteljica je djeci postavila pitanja poput što su novi mediji i čemu služe. U nastavku slijede neke od izjava djece:

MP (6): *To su stvari povezane za Internet.*

JK (6): *To mogu biti kao tablet, računalo i tako.*

ER (6): *Voki-toki, televizija, tablet. Koriste se za poslove i svašta drugo, za igranje.*

AT (6): *To mogu biti uređaji koji su na struju. Bez interneta ništa ne bi moglo raditi.*

KR (5): *To su kompjuteri i mobiteli.*

ITB (6): *To su svi ekrani koji imaju Internet.*

NŠ (6): *To su laptop, mobilni. Trebaju nam za raditi. Ako je dijete bolesno, onda mama može ostati kući, raditi od doma i paziti na dijete.*

MGK (6): *Preko njih možemo gledati crtiće i pisati nekome poštu.*

IB (6): *Da se zovemo ako trebamo nešto. Možemo slati poruke i gledati filmove.*

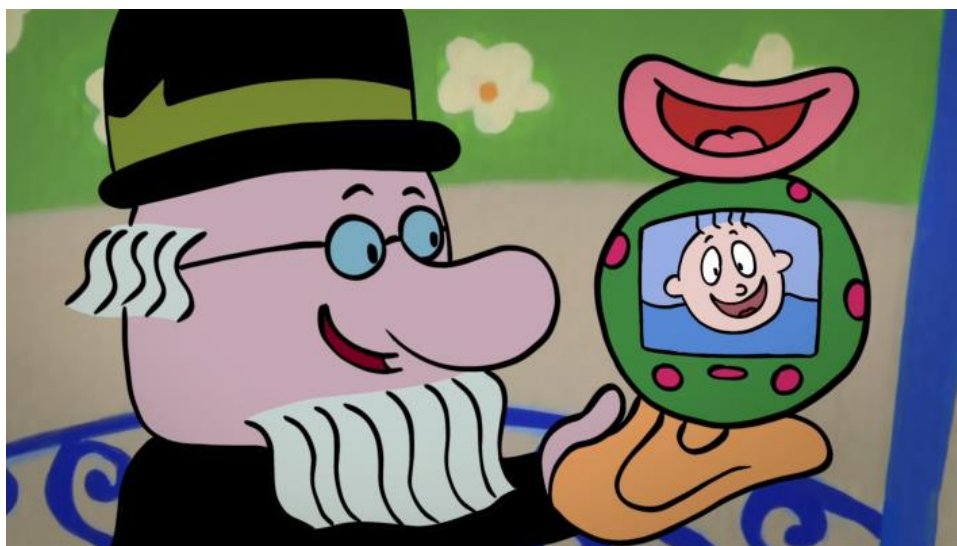
Nakon razgovora u krugu uslijedilo je gledanje epizode *Augustova treća sreća* u kojoj tijekom 49. piknika Profesor Baltazar predstavlja svoj novi izum – *Baltafon*. To je uređaj koji omogućava da vidite sugovornika pri telefoniranju i mnoge druge stvari (poput igre). Međutim, u jednom trenutku svi stanovnici *Baltazar grada*, pa tako i djeca, prekomjerno koriste ovaj uređaj zbog čega dolazi do sudara na cestama, djeca zanemaruju učenje, ne prate nastavu i ne slušaju učitelja. *Baltafon* stiže sve do Grenlanda, gdje ga koriste čak i polarni medvjedi.

Međutim, kako su svi koristili *Baltafone*, djeca su se uspjela povezati s polarnim medvjedima koji su putem ovog uređaja poslali hladni Grenlandski vjetar zbog kojeg su se svi *Baltafoni* prehladili i dobili virus.

Kako bi Profesor Baltazar pomogao svojim stanovnicima, osmislio je znanstveni centar u kojem je smjestio *Dječje eksperimentiralište*. To je *eksperimentiralište* u kojem su djeca istraživala i liječila *Baltafone* – ali i ono najvažnije - djeca su otkrila koliko je zabavno učiti.

Slika 1. Gledanje epizode *Augustova treća sreća*

Slika 2. Isječak iz epizode *Augustova treća sreća* (izvor: Professor Baltazar)

Nakon odgledanog sadržaja djeca su dobila papire, flomastere i bojice kako bi nacrtala Profesora Baltazara. Tijekom te aktivnosti razgovarala su o tome što bi oni učinili da su upravo oni Profesor Baltazar te na koji bi način riješili problematiku u ovoj epizodi. U nastavku slijede prikaz aktivnosti, radovi te izjave djece

Slika 3. Prikaz aktivnosti

Slika 4. Djeca u likovnoj aktivnosti

Promotrimo radove i izjave djece - što bi napravili na mjestu profesora Baltazara i na koji bi način riješili problem s virusom koji je napao *Baltafone*.

Slika 5. Radovi djece – Profesor Baltazar

MP (6): *Napravila bi lijek za Baltafone, ali da ih djeca koriste samo kada su jako potrebni, a ne cijelo vrijeme.*

KR (5): *Ja sam protiv Baltafona jer djeci pokvare oči i zabijaju se u stabla.*

IB (6): *Dala bi im tabletu za glavu.*

Slika 6. Radovi djece – Profesor Baltazar

IR (6): *Pomogla bi Baltafonima s lijekovima.*

ER (6): *Baltafon bi bacio na mjesec tako da se djeca igraju.*

NŠ (6): *Pojela bi jaja i mislila, mislila. Napravila bi ljekoviti sokić za sve.*

Slika 7. Radovi djece – Profesor Baltazar

JK (6): *Od Baltafona bi napravio raketu za djecu i poslao u svemir da izvanzemaljci koriste Baltafone, a ne djeca.*

EŠ (6): *Napravila bi lijek za Baltafone i prelila taj lijek okolo, da sve bude normalno.*

ITB (6): *Uzeo bi čevape i u njih stavio lijek da ih Blatafoni pojedu i ozdrave.*

Slika 8. Radovi djece – Profesor Baltazar

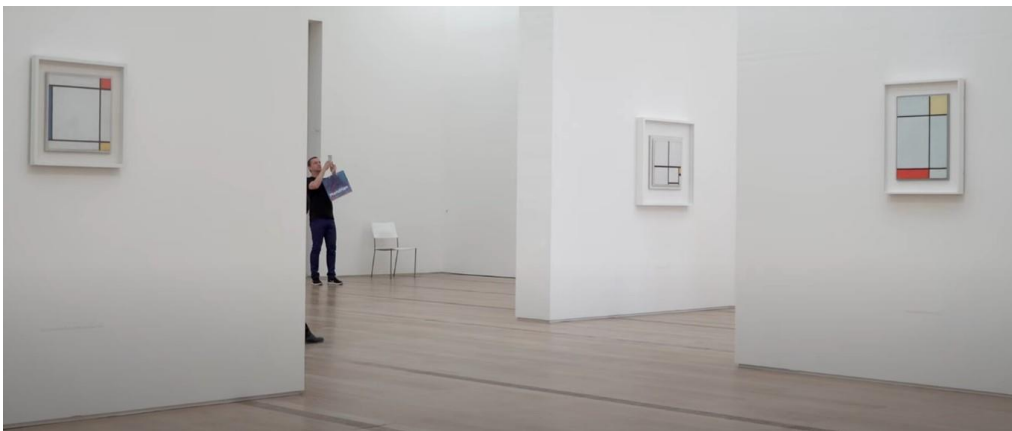
AT (6): *Poslao bi Baltafone avionom u drugi svijet tako da se djeca igraju. Na što JK (6) odgovara da to nije pametno jer će i vozač aviona onda stalno koristiti Baltafon.*

MGK (6): *Sakrio bi uređaje da se djeca igraju u parku.*

3.4.2. Piet Mondrian

U sklopu plana i programa skupine (5-6 godina) jedna od tema bili su poznati slikari. Prvi poznati slikar čiji rad je poslužio kao poticaj bio je Piet Mondrian. Za vrijeme kruga djeca su s odgojiteljicom razgovarala o njegovom životu te kojom se slikarskom tehnikom izražavao. Nakon je uslijedila i kratka diskusija o muzejima – čemu služe, što se sve može ondje pronaći i koja su pravila ponašanja tijekom boravka u muzeju.

Nakon razgovora pogledana je virtualna izložba Pieta Mondriana koja se izvorno nalazi u Baselu (Švicarska), u organizaciji Fondacije Beyeler. Po završetku izložbe uslijedio je razgovor o viđenome – o detaljima, elementima, bojama i karakteristikama djela Pieta Mondriana.

Slika 9. Isječak iz virtualne izložbe Pieta Mondriana (izvor: Vernissage)

Kao poticaj za dječje likovno stvaralaštvo korištena je Pietova *Kompoziciju s crvenom, žutom i plavom bojom*.

Slika 10. *Kompoziciju s crvenom, žutom i plavom bojom* (izvor: Vernissage)

Likovna je aktivnost bila podijeljena na dva dana. Prvog dana djeca su imala ponuđeno sljedeće: papir, pik-traka, škare, tempere i kistovi. Najprije su izrezivali i lijepili pik-traku na papir te slagali kompoziciju, potom su odabirali boje i bojali. S obzirom na to da su djeca trebala pričekati da se radovi osuše, aktivnost je nastavljena sljedeći dan.

Slika 11. Radovi se suše

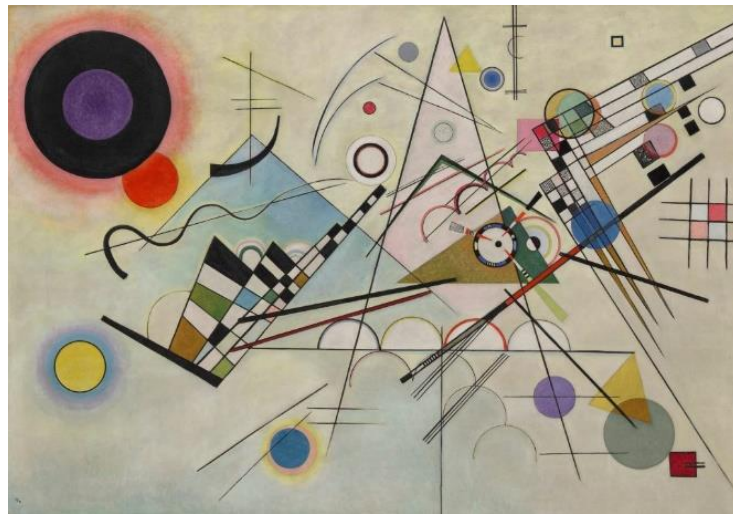
Sljedeći dan, nakon što su se radovi osušili, djeca su samostalno skidala pik-traku i s veseljem promatrala svoje radove. Djeci je još jednom prikazano djelo *Kompoziciju s crvenom, žutom i plavom bojom* kako bi raspravila o tome što je još potrebno za završetak ove likovne aktivnosti. Sva su se djeca složila kako im nedostaju crne linije. Pomoću škara izrezali su kolaž u linije koje su zalijepili ljepilom. U nastavku slijede radovi djece:

Slika 12. Radovi djece izloženi na hodniku vrtića -Piet Mondiran

3.4.3. Vasilij Kandinski

Sljedeći slikar čiji je rad korišten kao poticaj za likovno stvaralaštvo djece je Vasilij Kandinski. Za vrijeme kruga odgojiteljica je razgovarala s djecom (5 do 6 godina) o njegovom životu, u kojem je vremenu slikao i kojom se slikarskom tehnikom bavio. Nakon toga uslijedilo je proučavanje kataloga s njegovim radovima te virtualna šetnja muzejom Guggenheim koji se nalazi u New Yorku. Po završetku virtualne šetnje i razgovora o viđenome (detalji, elementi, boje, linije, odnosi veličina) uslijedila je likova aktivnost za koju su djeci bili ponuđeni sljedeći poticaji: papir, kistovi, akvarel, crna pastela te rad *Kompozicija VIII*.

Slika 13. Vasilij Kandinski – *Kompozicija VIII* (izvor: Guggenheim)

Slika 14. Radovi djece – Vasilij Kandinski

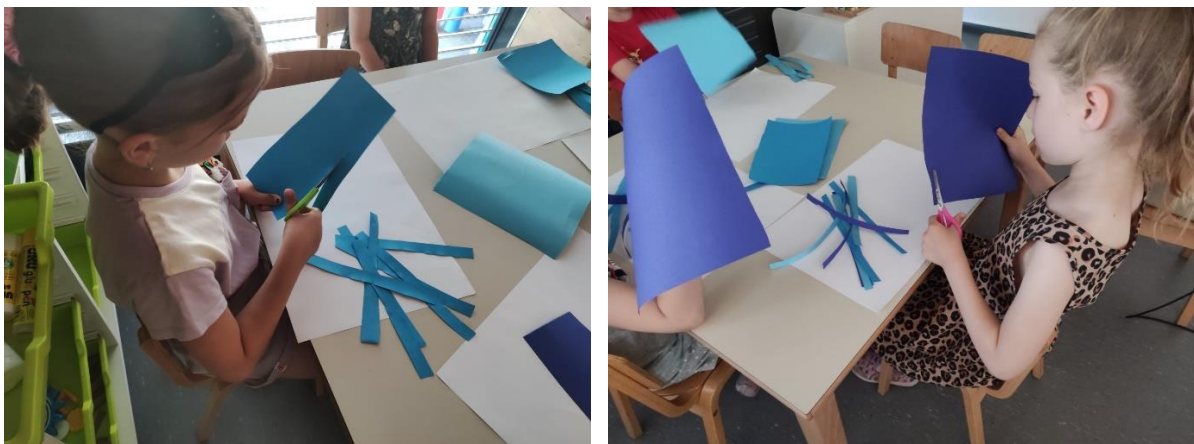
3.4.4. More i valovi

U ovoj su aktivnosti sudjelovala djeca od 6 godina. Djeca su se najprije okupila u krug u kojem su razgovarali o godišnjem dobu koje uskoro dolazi. Naravno, radi se o ljetu. Odgojiteljica je djeci postavila pitanje što ih najviše asocira na ljetu i većina je navela *more*. Nakon toga djeca su govorila o svim bojama koje možemo pronaći u i na moru, kada i zašto nastaju valovi, kako nastaje pjena, mijenja li se boja mora ovisno o vremenskim uvjetima. Nakon toga odgojiteljica je djeci pustila video isječak mora i valova te rekla djeci da obrate pozornost i na zvuk.

Slika 15. Isječak iz videa o valovima (izvor: E. Ambience)

Djeca su kao poticaj dobila sljedeće: papiri, škare, ljepilo, kolaž. Tehnika koja je korištena u ovoj likovnoj aktivnosti je papir-plastika (plošno-istanjena masa). U nastavku slijede fotografije prikaza aktivnosti i radovi djece koji su rezultirali ovim poticajem.

Slika 16. Izrezivanje kolaža

Slika 17. Lijepljenje kolaž papira

Slika 18. Valovi u nastajanju

Slika 19. Valovi: AT (6), ITB (6)

Slika 20. Valovi: MG (6), MB (6)

Slika 21. Radovi djece - Valovi

3.4.5. Apstraktni prikaz boja

Ova je aktivnost provedena tijekom spajanja skupina i ljetne organizacije rada u kojoj najčešće borave djeca različite dobi iz različitih skupina. U aktivnosti su sudjelovala djeca od 5 do 6 godina. Djeca su se okupila u krug u kojem je odgojiteljica pojasnila kako će gledati isječak jednog apstraktnog videa koji se sastoji od boja. Nakon gledanja ovog sadržaja odgojiteljica je upitala djecu koje su motive uočili. Neke od izjava djece bile su: *ovo su boje duge, ovo je more, svemir, sve je šareno i lijepo.*

Slika 22. Isječak iz videa o bojama (izvor: Relaxation Time)

Nakon pogledanog sadržaja, odgojiteljica je upitala djecu jesu li možda negdje u video sadržaju uočili meduze. Djeca su odmah počela komentirati kako meduze nalazimo na moru, svakakvih boja i veličina, neke su opasne i peku, dok su druge bezopasne. Nakon razgovora uslijedila je likovna aktivnost. Djeci su bili ponuđeni crni papiri te pastele. U nastavku slijedi prikaz aktivnosti te radovi djece:

Slika 23. Prikaz aktivnosti

Slika 24. Početak aktivnosti

Slika 25. Radovi u nastajanju

Slika 26. Radovi djece: NŠ (6), SS (5), DG (6)

Slika 27. Radovi djece: BM (6), LV (5), BD (5)

Slika 28. Radovi djece: IH (5), EZ (5), IR (6)

3.4.6. Osvrt na aktivnosti

Pokazali smo primjere kako lako dostupni sadržaji vezani za nove medije mogu poslužiti kao izvrstan poticaj za dječje likovno stvaralaštvo. Dovoljni su računalo, tablet, pametni telefon ili neki drugi digitalni uređaji pomoću kojih će djeca posjetiti poznate svjetske izložbe, vidjeti velika slikarska i kiparska djela, upoznati druge kulture i običaje, proširiti svoja znanja, pogledati različite zanimljive sadržaje, koristiti aplikacije koje potiču kreativnost i učenje. Ono što zasigurno možemo reći da odabir sadržaja može djelovati poticajno, privući pozornost za određenim temama.

Upravo nam radovi djece pokazuju da, uz pomoć novih medija te kvalitetnih i primjerenih sadržaja, možemo pozitivno utjecati na dječje likovno stvaralaštvo i kreativnost. Bilo da se radi o neponovljivom Profesoru Baltazaru, o poznatim slikarima (Mondrian i Kandinski) ili o moru i valovima, o apstraktnom prikazu boja, zaključak je uvijek isti – ti su sadržaji djecu potaknuli na izražavanje kreativnosti i maštovitosti, na kritičko razmišljanje, ali i na suradnju i dijeljenje. Stoga možemo reći kako upotreba novih medija u odgojno-obrazovnom procesu doprinosi kvalitetnijoj obradi određenog sadržaja.

Međutim, ono što je uvijek važno naglašavati kada govorimo o novim medijima jest činjenica da oni mogu i nepovoljno utjecati na dječji razvoj. Kako bi se tome doskočilo, neophodno je da odgojitelji neprestano promišljaju o temama i načinima korištenja novih medija, da se dodatno educiraju i stručno usavršavaju, da biraju kvalitetne sadržaje koji su primjereni dječjoj dobi. Upravo takav pristup omogućit će djeci kvalitetan rast i razvoj te mogućnosti za ostvarenje svih svojih potencijala - bilo da se radi o likovnom ili cjelokupnom razvoju.

4. MEDIJSKA PISMENOST

Na samome početku ovog poglavlja valja kazati kako područje medijske pismenosti nije bez dvojbi. Znanstveni i stručni krugovi, kao i šira javnost ne može odrediti jedinstveni pristup i standardiziran pogled na medijsku pismenost. Sam naziv sklon je raznovrsnim tumačenjima zbog čega nije rijetkost činjenica da se definicije medijske pismenosti razlikuju u manjoj ili većoj mjeri. Različiti pristupi zasnovani su na različitim pretpostavkama zbog čega različite definicije ovog pojma vode i ka različitim pedagoškim pristupima (Čakmazović, str. 16, 2021).

Medijska pismenost je pojam o kojem se danas diskutira vrlo često. Zbog raširenosti i sveprisutnosti medija, upravo ovaj pojam ističe se kao jedna od prijeko potrebnih kompetencija ovog stoljeća. Medijska pismenost „uključuje sposobnosti pristupa, analize, vrednovanja i stvaranja medijskih poruka u različitim oblicima. Ove četiri komponente definicije upućuju na prirodnu povezanost medijske pismenosti s pitanjima tehnološkog pristupa medijskom sadržaju; važnost kritičkih vještina, odnosno vještina analiziranja i vrednovanja, nužnih za interpretiranje i razumijevanje medijskih sadržaja; i komplementarnost iskustva proizvodnje i stvaranja sadržaja kao alata za učenje kako bi se povećale bitne kritičke sposobnosti.“ (medijskapismenost.hr, pristupljeno 2.2.2023.)

Prema *Europskoj povelji o medijskoj pismenosti*, medijski pismeni pojedinci trebali bi: „učinkovito koristiti medijske tehnologije za pristup, čuvanje, ponovno dobivanje i dijeljenje sadržaja prema svojim individualnim i društvenim potrebama i interesima; imati pristup i donositi informirane izbore o širokom rasponu medijskih oblika i sadržaja iz različitih kulturnih i institucionalnih izvora; razumjeti kako se i zašto stvara medijski sadržaj; kritički analizirati tehnike, jezik i konvencije koje se koriste u medijima, kao i poruke koje prenose; kreativno koristiti medije za izražavanje i komuniciranje ideja, informacija i mišljenja; prepoznati i izbjegavati ili dovesti u pitanje neželjene, uvredljive ili štetne medijske sadržaje i usluge; učinkovito koristiti medije u ostvarivanju svojih demokratskih prava i građanskih odgovornosti.“ (medijskapismenost.hr, pristupljeno 2.2.2023.)

Prema Renee Hobs i Amy Jensen, medijska je pismenost značajna životna vještina u kojoj pojedinac posjeduje sposobnost analiziranja oglasa i vijesti, razlikuje mišljenja, informacije i propagande, propituje društvene funkcije glazbe, preispituje prikaze roda, rase i klase u informativnim i zabavnim medijima, razumije utjecaj vlasništva i ekonomije na medije te istražuje kako su nasilje i seksualnost predstavljeni u medijskim porukama (medijskapismenost.hr, pristupljeno 2.2.2023.).

4.1. DIJETE I MEDIJSKA PISMENOST

Razvitkom tehnologije znatno se mijenja i dječje okružje. Danas djetinjstvo uključuje elemente s kojima se većina ljudi prije nije susrela. Jedno od najizraženijih obilježja današnjeg djetinjstva je brzorastuća prisutnost elektroničkih medija, a rezultat toga je sve očitija interakcija djece i medija. Upravo takav oblik interakcije postaje predmetom odnosno temom od povećanog interesa za društvo (Čakmazović, str. 9, 2021).

Medijska se pismenost definira kao „mogućnost pristupa, analize, ocjene i proizvodnje novinarskih priloga u najrazličitijim oblicima“, a kada govorimo o djeci, posebice je ključna refleksivna razina koja omogućuje razmišljanje o medijskim sadržajima i oblicima: ona uči kritičnosti prema ponuđenim proizvodima, kanalima koji ove proizvode omogućuje i prema vlasnicima koji ih određuju“ (Košir, Zgrabljić, Ranfl, 1999, str. 29).

Upravo sve navedeno implicira na to kako djeca uče razlikovati stvarnost i fikciju, propitivati i razaznati značenja prezentiranog, selektivno odabirati sadržaje, prepoznavati pozitivne, ali i negativne karakteristike medija (Gunter, McAleer, 1997, str. 222).

Danas se znanost, ali i javnost sve češće bave pitanjima vezanim uz korisne i štetne utjecaje medija na djecu, o njihovim navikama i vremenu provedenom uz medije te dovode u pitanje sigurnost, nasilje i privatnost djece u interakciji s medijskim svijetom (Čakmazović, str. 9, 2021.).

Mnoga istraživanja ovog desetljeća ukazuju na to da djeca danas provode puno više vremena uz medije i taj udio vremena postojano raste. Elektronički mediji sada su dostupni svima. Oni sve ranije postaju dio dječjih života, djeca ih koriste sve dulje. Mogućnosti za interakciju postaju sve raznovrsnije, uz mnogobrojnije podražaje i sve privlačnije tehnike medijske reprezentacije (Čakmazović, 2021. str. 10).

Sugerira li nam onda sve navedeno kako novi mediji predstavljaju opasnost za odgojno-obrazovni proces ili su zapravo nužnost zbog koje raste potreba za dodatnim ulaganjima u edukacije i podizanja svjesnosti o važnosti novih medija u odgojno-obrazovnim aktivnostima? Je li potrebno odgojitelje educirati, trebaju li se oni stručno usavršavati po pitanju novih medija ili naglasak treba ostaviti na tradicionalnim oblicima rada?

4.2. MEDIJSKA PISMENOST U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Danas postoje mnoge usporedbe medija s institucijama poput vrtića i škole kao mjestima u kojima djeca uče, ali valja istaknuti i njihove razlike. Masovni mediji vrše neformalnu funkciju u edukaciji, za razliku od formalnih odgojno-obrazovnih institucija. Masovni su mediji neformalni, slučajni, usputni te vrše ulogu *neslužbenih edukatora* „koji, namjerno ili nenamjerno, svjesno ili nesvjesno, provode i podučavaju *nevidljivi kurikulum*.“ (Čakmazović, str. 10, 2021).

Odgojitelji i učitelji odgajaju i izvode nastavu sukladno pomno razvijenom i praćenom te transparentnom programu, dok *medijskom kurikulumu* najčešće nedostaje jasna predodžba o tome tko podučava, što se podučava i s kojim ciljem. Unatoč tomu valja napomenuti kako je pozornost koju poklanjamo ovoj usputnoj i slučajnoj edukaciji još uvijek na zanemarivoj razini u odnosu na pozornost koja je još uvijek usmjerena na formalne odgojno-obrazovne programe i sustave (Čakmazović, str. 10, 2021).

Kada govorimo o djeci i novim medijima kao poticajima, tada je potrebno odabrati primjerene medijske sadržaje i zaštititi djecu od neželjenih medijskih poruka. Medijska pismenost ustvari osposobljava i obrazuje - kako djecu, tako i odrasle - za kritičko razmišljanje te za postavljanje pravih pitanja o sadržajima koje gledaju, slušaju ili čitaju. Na ovaj će način djeca bolje razumjeti složene poruke koje svakodnevno dobivaju putem raznih medija (televizija, radio, interneta, novine, knjige, plakati, videoigre, glazba i ostalo) (medijskapismenost.hr, pristupljeno 2.2.2023).

Iako je medijska pismenost noviji termin te još postoje određene prepreke oko njezine implementacije, svjesni smo toga da će u budućnosti svaka skupina, odnosno svaki vrtić biti primoran uvrstiti ovaj koncept u svoj svakodnevni odgojno-obrazovni rad. Nadalje, postoji i pitanje u kojem je trenutku najidealnije uvoditi takav koncept – od rane dobi ili bi naglasak trebao biti na djeci starije dobi. Isto tako, jesu li odgojitelji dovoljno educirani za provođenje aktivnosti medijske pismenosti u odgoju i obrazovanju te trebaju li određenu podršku kako bi ovaj koncept morali ostvariti u praksi?

U nastavku ovog diplomskog rada slijedi anketa koja je za cilj imala ispitati stavove odgojiteljica i odgojitelja diljem Hrvatske o novim medijima, o učestalosti korištenja novih medija u odgojno-obrazovnoj praksi te postoje li određene razlike kada govorimo o dobi, stručnoj spremi, lokaciji i slično.

5. MOTIVACIJA I CILJ ISTRAŽIVANJA

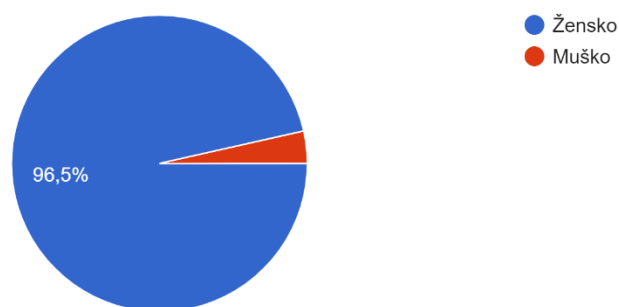
Predmet ovoga rada u užem smislu odnosno cilj istraživanja je ispitati te prikazati stavove odgojitelja u Republici Hrvatskoj zaposlenih u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja o korištenju novih medija u odgojno-obrazovnom procesu, o učestalosti korištenja tijekom svih odgojno-obrazovnih aktivnosti - s naglaskom na likovne aktivnosti.

Isto tako, zanima nas utječu li određeni parametri poput dobi, radnog iskustva i stručne spreme, kao i geografske lokacije ispitanika na učestalost korištenja novih medija u likovnim aktivnostima. Između ostalog, zanima nas i koji su resursi ispitanicima dostupni na radnom mjestu za svakodnevni rad te utječe li nedostupnost resursa i infrastrukture na korištenje novih medija u odgojno-obrazovnom procesu.

Uz standardnu analizu odgovora svih ispitanika učinjena je i dodatna statistička analiza te obrada podataka s naglaskom na likovne aktivnosti kako bi došli do konkretnih saznanja imaju li određeni parametri utjecaja na odgojiteljski odgojno-obrazovni proces.

U sklopu izrade ovog diplomskog rada sastavljeno je istraživanje pod nazivom *Korištenje novih medija kao poticaj za dječje aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama* i to uz pomoć anketnog upitnika. U ovom je upitniku sudjelovalo 85 odgojiteljica i odgojitelja diljem Hrvatske. Rezultati su sljedeći: od 85 ispitanika, 82 je ženskog (96,5%), a troje muškog spola (3,5%).

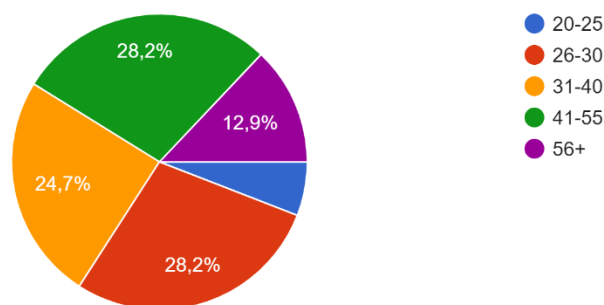
1. Spol:
85 odgovora

Slika 29.

Dob ispitanika varira: 20-25 godina – 5 ispitanika, 5,%, 26-30 godina, 24 ispitanika – 28,2%, 31- 40 godina – 21 ispitanika, 24,7%, 41-55 – 24 ispitanika, 28,2% te 56+ godina - 11 ispitanika odnosno 12,9%.

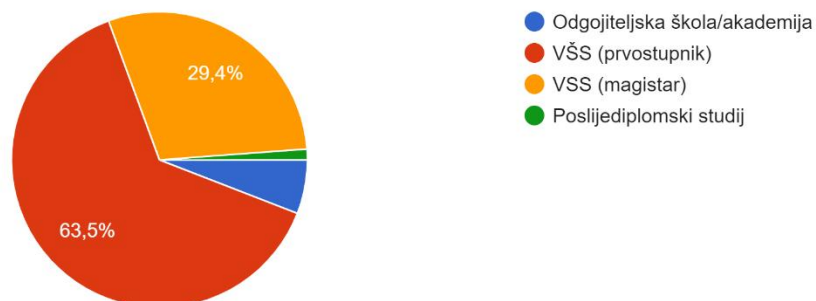
2. Dob:
85 odgovora

Slika 30.

Podaci vezani uz *završeni stupanj obrazovanja* su sljedeći: 5,9% odnosno petero ispitanika završilo je Odgojiteljsku školu odnosno akademiju, 63,5% odnosno 54 ispitanika završilo je za prvostupnika, dok 25 ispitanika odnosno njih 29,4% diplomiralo i steklo zvanje magistra Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Tek je jedan ispitanik (1,2) završio poslijediplomski studij.

3. Završeni stupanj obrazovanja:
85 odgovora

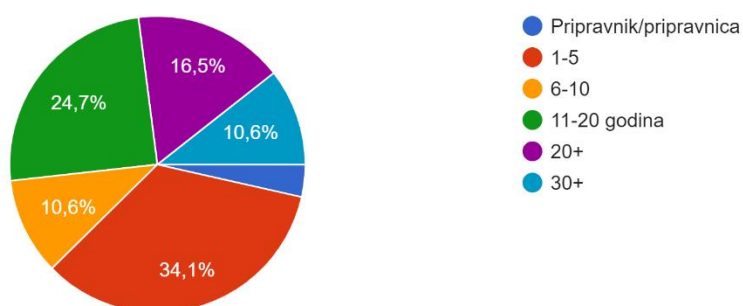

Slika 31.

Sljedeći parametar tiče se *iskustva odgojitelja*. Naime, troje ispitanika (3,5%) trenutno su pripravnici, 29 ispitanika (34,1%) ima od 1 do 5 godina radnog iskustva, dok 9 ispitanika (10,6%) ima od 6 do 10 godina radnog iskustva. Njih 21 (24,7%) ima od 11 do 20 godina iskustva, dok onih s više od 20 godina radnog iskustva ima 14. Devetero ispitanika (10,6%) posjeduje više od 30 godina radnog iskustva.

4. Označite polje koje odgovara Vašem dosadašnjem iskustvu:

85 odgovora

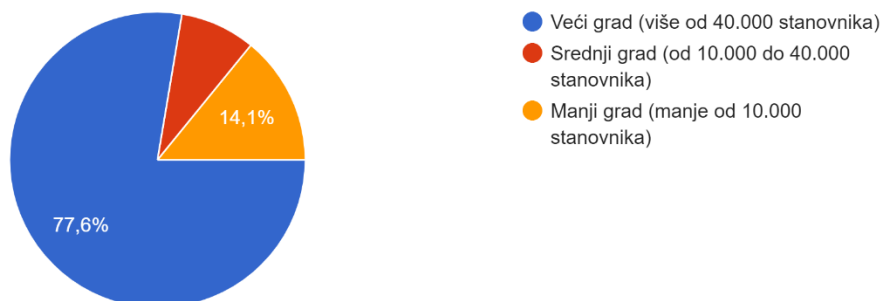

Slika 32.

Što se tiče *mjesta rada*, njih 77,6% točnije 66 ispitanika radi u većem gradu (više od 40.000 stanovnika), u srednjem gradu (od 10.000 do 40.000 stanovnika) radi njih 8,2% odnosno 7, dok u manjem gradu (manje od 10.000 stanovnika) radi 14,1% ispitanika, točnije njih dvanaestero.

5. Mjesto rada:

85 odgovora

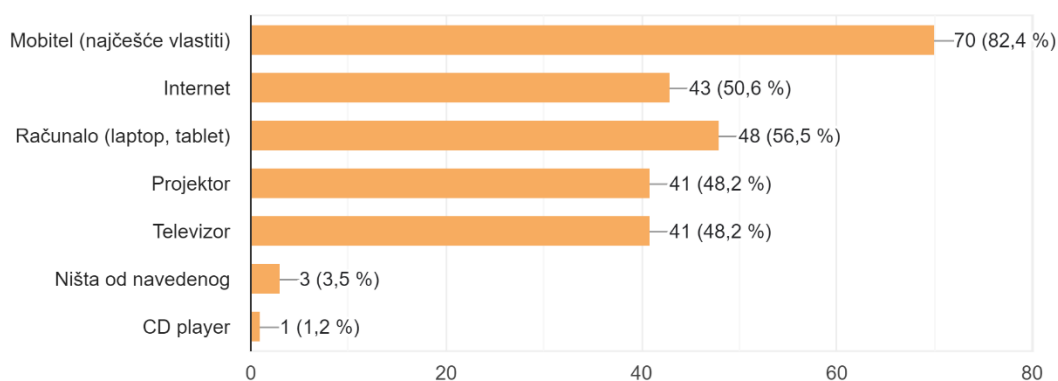

Slika 33.

Na pitanje vezano uz *dostupne resurse u vrtiću* ispitanici su odgovorili sljedeće: naime, njih 82,4% naveli su da u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu koriste mobitel i to najčešće vlastiti. Nadalje, njih 50,6% navodi kako im je dostupan internet. Pristup računalu (laptopu/tabletu) ima 56,5% ispitanika, dok 48,2% ima i televizor. Jedan je ispitanik (1,2%) naveo i CD player kao resurs, dok 3,5% ispitanika nemaju dostupno ništa od navedenog.

6. Koji su resursi dostupni u Vašem vrtiću?

85 odgovora

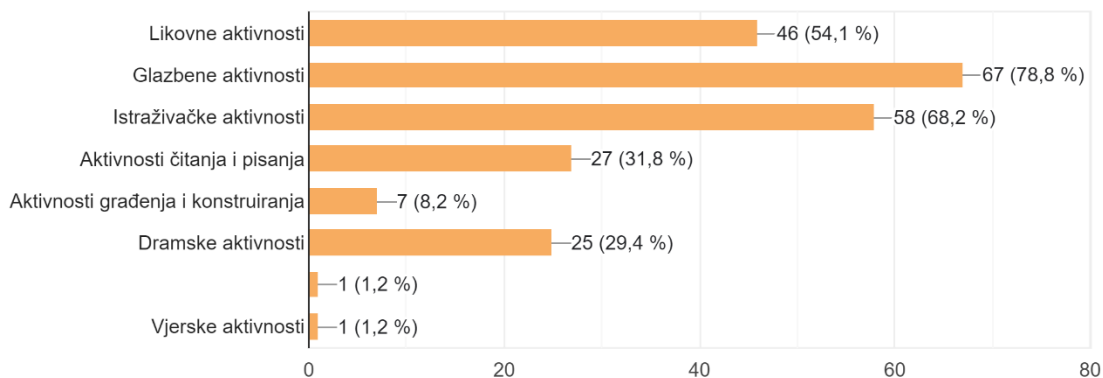

Slika 34.

U pitanju vezanom za *aktivnosti u kojima se najčešće koriste novi mediji*, ispitanici su naveli kako nove medije najviše koriste u glazbenim aktivnostima (78,8%). Nakon njih slijede istraživačke aktivnosti (68,2%), **likovne aktivnosti** (54,1%), aktivnosti čitanja i pisanja (31,8%), dramske aktivnosti (29,4%) te posljednje, vjerske aktivnosti (1,2%).

7. U kojim aktivnostima najčešće koristite nove medije?

85 odgovora

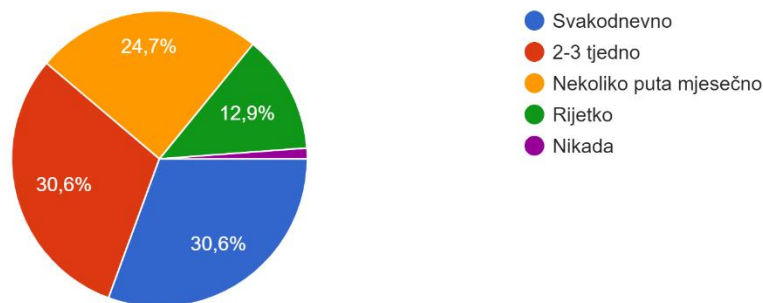

Slika 35.

Po pitanju *učestalosti korištenja novih medija u odgojno-obrazovnom procesu*, njih 30,6% koristi nove medije svakodnevno, isto toliko 30,6% 2 do 3 puta tjedno, 24,7% ispitanika nekoliko puta mjesečno, dok ih rijetko koriste 12,9% ispitanika. Jedan ispitanik (1,2%) nikada ne koristi nove medije u svome radu.

8. Koliko često koristite nove medije u odgojno-obrazovnom procesu?

85 odgovora

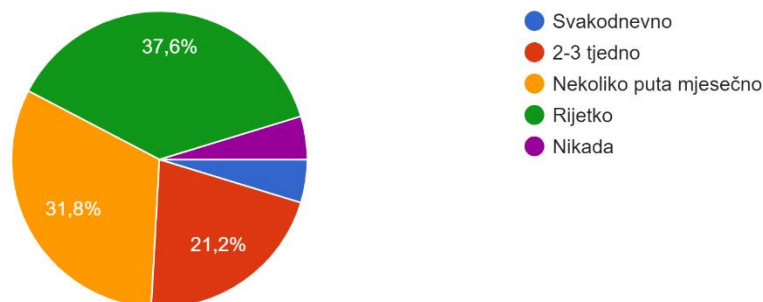

Slika 36.

Kada govorimo o *učestalosti korištenja novih medija u likovnim aktivnostima*, svakodnevno ih koristi njih 4,7%. Dva do tri puta tjedno koristi njih 21,2%, dok nekoliko puta mjesečno ih koristi 31,8%. Rijetko ih koristi 37,6% ispitanika, a nikada njih 4,7%.

9. Koliko često koristite nove medije u likovnim aktivnostima?

85 odgovora

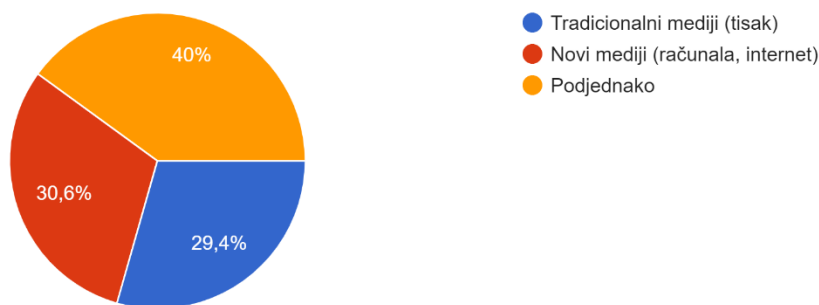

Slika 37.

Kod korištenja tradicionalnih i suvremenih medija kao sredstva poticaja za likovne aktivnosti, 29,4% ispitanika navelo je kako koristi isključivo tradicionalne medije, dok je nove medije navelo da koriste njih 30,6%. Njih 40% navodi da podjednako koriste i jedan i drugi medij u svome svakodnevnom radu.

10. Koristite li i češće tradicionalne ili suvremene medije kao sredstvo poticaja za likovne aktivnosti?

85 odgovora

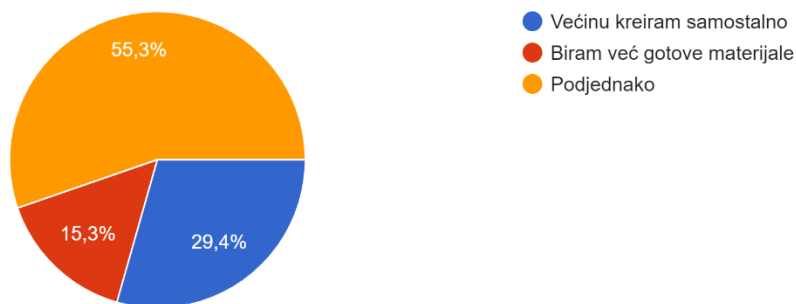

Slika 38.

Kod kreiranja sadržaja koji služe kao poticaj za likovne aktivnosti, 29,4% odgojitelja navelo je da sadržaje kreira samostalno, dok njih 15,3% poseže za već gotovim materijalima. Postotak od 55,3% navodi da podjednako kreiraju sadržaje, ali i posežu za već gotovim materijalima.

11. Kreirate li sadržaje koji Vam služe kao poticaj za likovne aktivnosti samostalno ili posežete za već gotovim materijalima?

85 odgovora

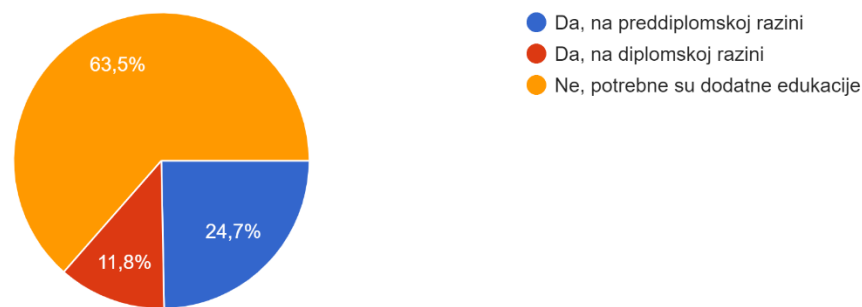

Slika 39.

Na pitanje *nudi li standardno obrazovanje odgojitelja znanja i vještine potrebne za korištenje novih medija u odgojno-obrazovnoj praksi* zanimljivo je primijetiti kako 63,5% ispitanika navodi da standardno obrazovanje odgojitelja ne pruža dovoljno znanja i vještina koje su potrebne za korištenje novih medija u svakodnevnom radu. Njih 24,7% ističe kako se ta znanja i vještine stječu na preddiplomskoj razini, dok njih 11,8% navodi da ta ista znanja i vještine usvajaju na diplomskoj razini.

12. Smatrate li da standardno obrazovanje odgojitelja pruža znanja i vještine potrebne za korištenje novih medija u odgojno-obrazovnoj praksi?

85 odgovora

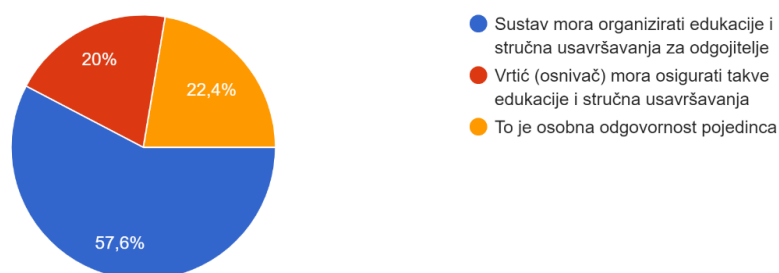

Slika 40.

Što se tiče *odgovornosti ako odgojitelj u svojem formalnom obrazovanju nije stekao znanja i vještine potrebne za rad s novim medijima*, 57,6% ispitanika ističe kako sustav mora organizirati edukacije i stručna usavršavanja za odgojitelje, dok 22,4% smatra da je to osobna odgovornost pojedinca. Preostalih 20% ispitanika navodi kako vrtić odnosno osnivač mora osigurati takve edukacije i stručna usavršavanja.

13. Ako odgojitelj u svojem formalnom obrazovanju nije stekao znanja i vještine potrebne za rad s novim medijima, čija je to odgovornost?

85 odgovora

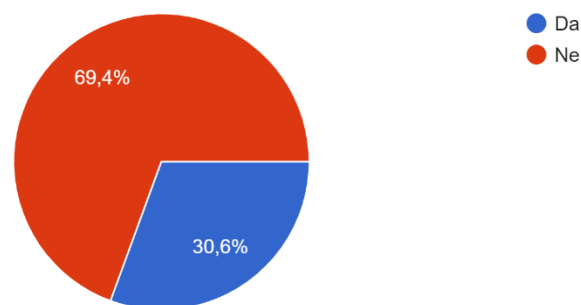

Slika 41.

Na sljedećem pitanju vezanom za *sudjelovanje u edukacijama i stručnim usavršavanjima koja su ojačala znanja, vještine i kompetencije odgojitelja o primjeni novih medija u odgojno-obrazovnom procesu*, zanimljivo je primijetiti da čak 69,4% ispitanika nije sudjelovalo na takvim oblicima edukacija i usavršavanja, dok je 30,6% ispitanika participiralo na takvim vrstama edukacija.

14. Jeste li sudjelovali u edukacijama i stručnim usavršavanjima koja su ojačala vaša znanja, vještine i kompetencije o primjeni novih medija u odgojno-obrazovnom procesu?

85 odgovora

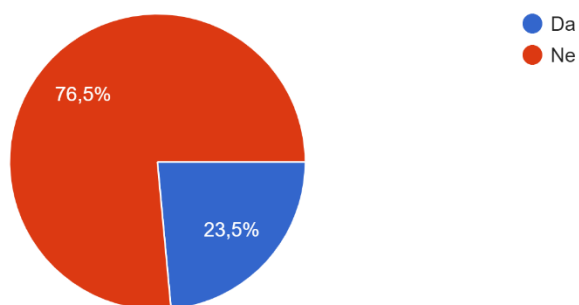

Slika 42.

Ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno naveli su sljedeće edukacije i stručna usavršavanja na kojima su participirali, a bile su vezane za primjenu novih medija u odgojno-obrazovnom procesu: 5 ispitanika navelo je kako je polazilo edukaciju o novim medijima koje je održao njihov matični vrtić, 4 odgovora vezana su za edukacije i usavršavanja u organizaciji *Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO)*, 3 ispitanika navelo je da je sudjelovalo u edukaciji u sklopu projekta *Digitalni Vrtić*, isti broj ispitanika naveo je da participiralo na sličnim edukacijama, ali u organizaciji *KoHo pedagogije*. Među ostalim odgovorima navedene su i edukacije od strane *KUC Travno (STOP Animacija)*, *Povjerenstva za predškolski odgoj (Digitalne kompetencije odgojitelja)*, *Centra Proventus*, *Škole stranih jezika Sova*, te u sklopu *Zavičajne nastave (izrada i oblikovanje filmova)*.

Na pitanje *nudi li Vaš vrtić (osnivač) edukacije i usavršavanja na temu novih medija*, 23,5% ispitanika navelo je kako vrtić, odnosno osnivač pruža takve oblike edukacija i usavršavanja, dok čak 76,5% ispitanika navodi kako nemaju takvu mogućnost.

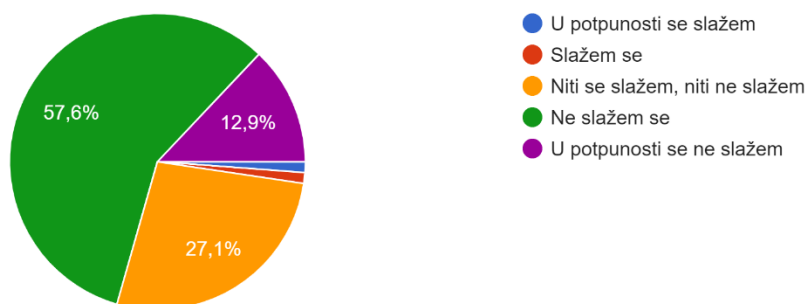
16. Nudi li Vaš vrtić (osnivač) edukacije i usavršavanja na temu novih medija?
85 odgovora

Slika 43.

S tvrdnjom da bi se nove medije trebalo izbaciti iz predškolskog odgoja te naglasak staviti na tradicionalne medije u potpunosti se slaže jedan ispitanik (1,2%). S istom tvrdnjom, također jedan ispitanik (1,2%) tvrdi da se slaže. S ovom se tvrdnjom niti slažu, niti ne slažu 23 ispitanika (27,1%), dok se 49 ispitanika (57,6%) ne slažu s ovom tvrdnjom. Preostalih 11 ispitanika (12,9%) u potpunosti se ne slaže s gore navedenom tvrdnjom.

17. Slažete li se s tvrdnjom da bi se nove medije trebalo izbaciti iz predškolskog odgoja te naglasak staviti na tradicionalne medije?
85 odgovora

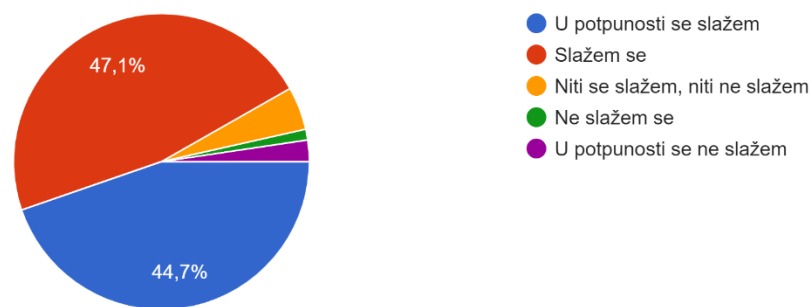

Slika 44.

S tvrdnjom kako treba pronaći ravnotežu u korištenju tradicionalnih i suvremenih medija, a ne naglašavati važnost samo jedne vrste u potpunosti se slaže 44,7% ispitanika, dok se s ovom tvrdnjom slaže njih 47,1%. Postotak od 4,7 ispitanika navelo je da se niti slaže, niti ne slaže, dok se 1,2% ne slaže s ovom tvrdnjom. U potpunosti se s ovom tvrdnjom ne slaže 2,4% ispitanika.

18. Slažete li se s tvrdnjom kako treba pronaći ravnotežu u korištenju tradicionalnih i suvremenih medija, a ne naglašavati važnost samo jedne vrste?

85 odgovora

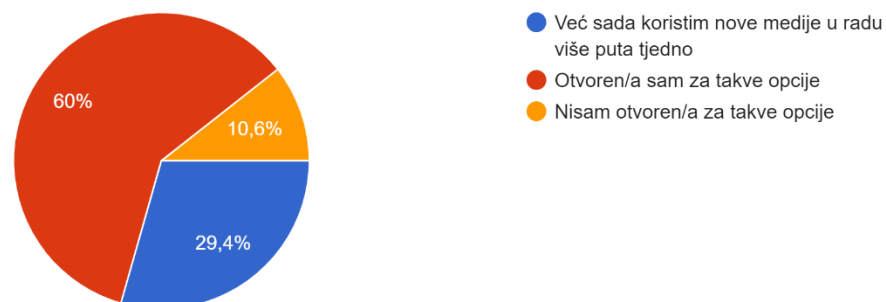

Slika 45.

Na pitanje *koliko su odgojitelji otvoreni prema tome da se u skorijoj budućnosti novi mediji koriste u svakodnevnom radu (3-5 puta tjedno)*, 60% ispitanika navodi da su otvorena za takve opcije, 29,4% smatra da ih već sada koriste u radu više puta tjedno, dok njih 10,6% nije otvoreno za takve opcije.

19. Koliko ste otvoreni prema tome da se u skorijoj budućnosti novi mediji koriste u svakodnevnom radu (3-5 puta tjedno)?

85 odgovora

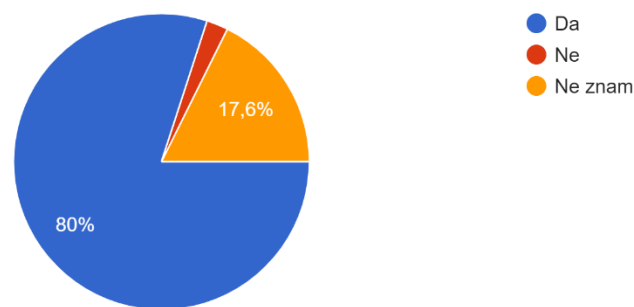

Slika 46.

Na posljednje anketno pitanje čak je 80% odgojitelja odgovorilo kako je *zainteresirano za buduće edukacije i stručna usavršavanja koja se fokusiraju na teme korištenja novih medija te na prezentaciju primjera iz prakse*, dok 17,6% posto odgojitelja ne zna je li zainteresirano za takve edukacije. Preostalih 2,4% uopće nije zainteresirano za takav vid edukacije i stručnog usavršavanja.

20. Jeste li zainteresirani da se buduće edukacije i stručna usavršavanja fokusiraju na teme korištenja novih medija te na prezentaciju primjera iz prakse?

85 odgovora

Slika 47.

U nastavku slijedi kratki osvrt na uzorak ispitanika i rezultate ankete. Od ukupno 85 ispitanika, većina je ženskog roda (96,5%). Raspodjela po dobi je uglavnom uniforma. Većina ispitanih su prvostupnici Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Najveći udio ispitanika ima do pet godina radnog staža (34%), te ih je većina iz većeg grada (78%). Zanimljivo je primijetiti da većina ispitanih od resursa koji su dostupni u vrtiću potrebnih za korištenje novih medija u odgojno-obrazovnom procesu, navodi samo mobitel kao jedino dostupno sredstvo (82%). Nove medije najčešće koriste za glazbene i istraživačke aktivnosti, dok su likovne aktivnosti na trećem mjestu. Ispitanici nove medije koriste često gdje su odgovori *svakodnevno* i *od dva do tri puta tjedno* zastupljeni više od 60%. Tradicionalni i novi mediji kao sredstvo poticaja za likovne aktivnosti koriste se u jednakim omjerima, a odgojitelji ih kreiraju najčešće samostalno, uz korištenje već gotovih materijala. Većina ispitanika smatra da su potrebne dodatne edukacije i usavršavanja u svrhu korištenja novih medija u radu, te smatraju da edukacije mora organizirati sustav. Nažalost, većina ispitanih (70%) nije imala priliku sudjelovati u edukacijama i stručnim usavršavanjima o Novim medijima u odgojno-obrazovnom procesu. Za sami kraj navedimo da gotovo 90% ispitanih već sada koristi nove

medije u radu više puta tjedno ili su otvoreni za takve opcije, te postoji veliki interes za edukacije i stručna usavršavanja na tu temu.

5.1. ANALIZA PODATAKA S NAGLASKOM NA LIKOVNE AKTIVNOSTI

Dodatnom statističkom analizom odnosno obradom (s naglaskom na likovne aktivnosti) dobivenih podataka iz provedene ankete cilj je bio istražiti sljedeća pitanja: Postoji li korelacija između godina ispitanika, radnog iskustva i stručne spreme, kao i geografske lokacije kada govorimo o učestalosti korištenja novih medija u likovnim aktivnostima. Nadalje, jedno od pitanja vezano je i uz dostupne resurse i infrastrukturu u odgojno-obrazovnim ustanovama te imaju li ova dva parametra utjecaj na nižu stopu korištenja novih medija u odgojno-obrazovnom procesu. Detaljnom analizom dobivenih podataka utvrđeno je sljedeće:

5.1.1. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i godina radnog staža ispitanika

Od ispitanika koji su na pitanje koliko često koriste nove medije u likovnim aktivnostima odgovorili dva do tri puta tjedno ili svakodnevno (22 ispitanika odnosno 26 posto uzorka), 27% ispitanika pripada dobnoj skupini mlađoj od 30 godina, dok 41% ispitanika pripada dobnoj skupini od 40 godina i više. Prema dobivenim podacima možemo zaključiti kako ispitanici starije dobi s više godina radnog iskustva, protivno očekivanjima, implementiraju nove medije u likovne aktivnosti i to češće od mlađih kolegica i kolega.

Od ispitanika koji su na pitanje koliko često koriste nove medije u likovnim aktivnostima odgovorili rijetko ili nikada (36 ispitanika odnosno 42%) ispod 30 godina imamo 13 ispitanika do 30 godina (36%), a isto toliko u dobnoj skupini od 40 godina i više. Rezultat nam sugerira da kod kolegica i kolega koji pokazuju otpor pri uvođenju novih medija u likovnim aktivnostima parametar dobne skupine ne igra ulogu.

5.1.2. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i geografske lokacije ispitanika

Zanimljivo bi bilo ispitati postoji li razlika u korištenju novih medija s obzirom na geografsku lokaciju. Detaljna obrada podataka prikazuje sljedeće:

Od ukupnog broja ispitanika u većem gradu radi ih 58 (što je 78%), dok ih je u manjem gradu 11 (13%).

Od ispitanika koji koriste *nove medije u likovnim aktivnostima svakodnevno ili dva do tri puta tjedno* u većem ih je gradu 22 što je 86% dok je iz manjeg grada jedan ispitanik, odnosno manje od 5%. Ovo nam pokazuje naznaku da se u urbanijim sredinama intenzivnije koriste novi mediji u likovnim aktivnostima.

Od ispitanika koji koriste *nove medije u likovnim aktivnostima rijetko ili nikada* 29 ispitanika (81%) jesu iz velikog grada, dok je iz manjeg grada četvero ispitanika (11%).

Ovo nam pokazuje blagu naznaku da se u urbanijim sredinama intenzivnije koriste novi mediji u likovnim aktivnostima.

5.1.3. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i stručne spreme ispitanika

Od ispitanika koji su na pitanje koliko često koriste nove medije u likovnim aktivnostima odgovorili dva do tri puta tjedno ili svakodnevno (22 ispitanika odnosno 26 posto uzorka) 16 (73%) ih ima diplomu s pedagoške akademije odnosno završili su preddiplomski studij, dok je magistara i poslijediplomanata šestoro (27%). Ovo moramo usporediti s obrazovnim stupnjem cijelog uzorka gdje prvostupnika i kolegica i kolega s odgojiteljskom školom ima 67%, što daje blagu naznaku da viši stupanj obrazovanja koristi rjeđe nove medije u likovnim aktivnostima, suprotno očekivanjima.

Od ispitanika koji koriste *nove medije u likovnim aktivnostima rijetko ili nikada*, odgojiteljsku školu ili prvostupničku diplomu ima njih 25 (69%), dok magistara i poslijediplomanata ima njih 11 (31%), što otprilike odgovara raspodjeli obrazovanja u cijelom uzorku što nam ne daje nikakvu naznaku tendencije utjecaja obrazovanja na korištenju novih medija kod kolegica i kolega koji nove medije nisu implementirali ili odbijaju implementirati u odgojno-obrazovni proces.

Odgovori na pitanje koliko često ispitanici koriste nove medije u likovnim aktivnostima nisu pokazala nikakva velika odstupanja s obzirom na različitu dob, lokaciju i stručnu spremu. To sugerira da implementacija novih medija u odgojno-obrazovni proces, točnije u likovne aktivnosti, možda ponajviše ovisi o dostupnim resursima te infrastrukturi.

5.1.4. Ispitivanje odnosa učestalosti primjene novih medija u likovnim aktivnostima i dostupnosti resursa

Od ispitanika koji su na pitanje koji su resursi dostupni u Vašem vrtiću odgovorili ništa od navedenog (tri ispitanika) dvoje ih je odgovorilo da rijetko koriste nove medije u likovnim aktivnostima što odgovara postotku od 67%. Od ispitanika koji su na pitanje koji su resursi dostupni u Vašem vrtiću naveli mobitel kao jedini dostupni resurs (porazna brojka od 12 ispitanika), nove medije u likovnim aktivnostima rijetko ili nikada koriste njih 50%.

Kod ispitanika čiji vrtić nikad ne nudi edukacije i stručna usavršavanja na temu novih medija što je poraznih 76% na pitanje *koliko često koristite nove medije u likovnim aktivnostima s rijetko ili nikada* odgovorilo je 55% ispitanika, dok takvih odgovora za sve ispitanike ima manje od 10%. Sve navedeno upućuje na to da odgojiteljicama i odgojiteljima nedostaje sustavno obrazovanje na temu novih medija od strane osnivača (vrtića).

Ovakva analiza sugerira zaključak da implementacija novih medija u likovne aktivnosti više ovisi o dostupnim resursima i infrastrukturi nego o parametrima poput obrazovanja, godina radnog iskustva ili stručne spreme.

5.1.5. Intrinzična motivacija i osobna odgovornost

Prisjetimo se sada da je na pitanje *ako odgojitelj u svojem formalnom obrazovanju nije stekao znanja i vještine potrebne za rad s novim medijima da to je osobna odgovornost pojedinca* odgovorilo 19 ispitanika. U toj populaciji ni jedan ispitanik na pitanje koliko često koristite nove medije u likovnim aktivnostima nije odgovorio s *nikada*, dok ih je četvero odgovorilo s *rijetko*. Svi ostali često koriste nove medije što sugerira da implementacija novih medija, osim o resursima i infrastrukturi, izrazito ovisi i o osobnom osjećaju odgovornosti odgojiteljice ili odgojitelja, i to više nego obrazovanje ili godine radnog iskustva.

Na samome kraju valja zaključiti kako na implementaciju i korištenje novih medija u likovnim aktivnostima najviše utječu resursi i infrastruktura, organizacija rada, edukacija i stručnih usavršavanja od strane osnivača te osjećaj za osobnu odgovornost pojedinca. Navedeni parametri utječu jače nego obrazovanje, godine staža i geografski položaj kod kojih se ne pronalaze značajna odstupanja vezana za korištenje novih medija u likovnim aktivnostima.

6. ZAKLJUČAK

U ovome diplomskom radu istraživali smo jesu li novi mediji poželjni u odgojno-obrazovnom radu i koriste li i koliko današnje odgojiteljice i odgojitelji medije kao sredstvo poticaja za aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama, s naglaskom na interakciju novih medija i likovnih aktivnosti. U radu su definirani i objašnjeni osnovni pojmovi koje koristimo, kao što je likovna kultura, metodika likovne kulture, mediji i vrste medija i njihova uloga u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i dodatno u kontekstu likovnih aktivnosti. Isto tako, prikazani su i primjeri korištenja novih medija u likovnim aktivnostima.

U sklopu diplomskog rada provedena je anketa vezana za korištenje novih medija kao poticaj za dječje aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama. Na temelju odgovora 85 ispitanika provedena je statistička analiza na cijelom uzorku kao i na određenim skupinama grupiranim po sljedećim parametrima: godine radnog iskustva, stupanj obrazovanja, geografska pripadnost, dostupnost novih medija u vrtiću, dostupnost edukacija i stručnih usavršavanja o novim medijima i odgovori vezani za intrinzičnu motivaciju i osjećaj osobne odgovornosti pojedinca. Rezultati ankete ukazuju kako bi bolja implementacija novih medija u likovnim aktivnostima mogla biti potaknuta većom dostupnosti novih medija i intenzivnijom te dostupnijom edukacijom. Svakako bi u budućem radu svih odgojitelja i učitelja trebao biti medijski odgoj te razvoj medijske pismenosti u skladu sa suvremenim tehnološkim razvojem društva. Implementacija novih medija važna je zbog korištenja kvalitetnih suvremenih medija u odgoju i obrazovanju što obuhvaća biranje adekvatnih sadržaja. Nakon toga je potrebno provesti i postepeno osvještavanje djece o opasnostima i nedostacima novih medija tijekom raznih aktivnosti.

Rezultati ankete ukazuju na to da bi edukacije i usavršavanja na temu novih medija, digitalne pismenosti i kompetencija trebala postati svakodnevnica, i kako su takva usavršavanja sve nužnija kako bi odgojitelji mogli pratiti nove trendove te u skladu s njima poboljšati svoju odgojno-obrazovnu praksu.

Na samome kraju naglasimo da oni odgojitelji koji smatraju kako nisu dovoljno educirani (fakultetsko obrazovanje) za korištenje novih medija u odgojno-obrazovnom radu i dalje se educiraju i stručno usavršavaju po tom pitanju. Teme vezane za nove medije trebale bi biti implementirane u formalno obrazovanje ili barem edukacije (koje organizira osnivač). Iako to u praksi često nije slučaj, prema analiziranoj anketi možemo vidjeti kako odgojiteljima to ne

predstavlja prepreku već se sami, dobrovoljno, stručno usavršavaju i samim time potvrđuju kako je cjeloživotno obrazovanje neodvojivi dio njihova profesionalnog i osobnog identiteta.

Iako odgojitelji uglavnom smatraju kako nisu dovoljno educirani po pitanju korištenja novih medija u odgojno-obrazovnom procesu, ne mire se s tom činjenicom, već ulažu vlastite napore i koriste svoje slobodno vrijeme kako bi se educirali i usavršavali, kako bi konstantno bili u toku s novitetima i promjenama, ali i izazovima koje nudi odgojno-obrazovna praksa, te se ne boje zasukati rukave i prionuti u nove izazove kako bi današnjoj djeci što bolje i kvalitetnije ponudili sve što je potrebno za kvalitetan rast i razvoj, za ostvarivanje svih svojih potencijala, a i na kraju dana sretno i bezbrižno djetinjstvo, pogotovo danas - u ovim izazovnim vremenima.

7. LITERATURA

Knjige:

1. Biti, V. (1997) Pojmovnih suvremene književne teorije, Matica hrvatska, Zagreb..
2. Bognar L., Matijević M. (2005). Didaktika. Zagreb: Školska knjiga.
3. Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (2011). Djeca medija: od marginalizacije do senzacije. Zagreb: Matica hrvatska.
4. Čakmazović, A. (2021). Medijska pismenost za najmlađe - Multimedijски priručnik za djecu predškolske i rane školske dobi. Savez društava "Naša djeca" Hrvatske. Zagreb.
5. Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje. Zagreb: EDUCA.
6. Gunter, B., McAleer, J. (1997). Children & Television. London and New York: Routledge.
7. Herceg L., Rončević A., Karlavaris B., (2010.) Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alfa.
8. Ilišin, V., Marinović Bobinac, A. i Radin, F. (2001). Djeca i mediji: uloga medija u svakodnevnom životu djece. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
9. Košir, M., Zgrabljic, N., Ranfil, R. (1999). Život s medijima. Zagreb: Alineja.
10. Kuterovac Jagodić G., Štulhofer A., Lebedina Manzoni (2016) Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija. Zagreb: Agencija za elektroničke medije.
11. Mikić K. (2001). Film u nastavi medijske kulture. Zagreb: Educa.
12. Peruško, Z. (2011). Uvod u medije. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
13. Sapunar, M. (1995) Osnove znanosti o novinarstvu, Zagreb: EPOHA.
14. Zgrabljic Rotar, N. (2005) Medijska pismenost i civilno društvo, Media Centar: Sarajevo.

Časopisi:

1. Balić- Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 16-17(62-63), str. 2-8.

2. Robotić P. (2015.). Zamke virtualnog svijeta: zaštita djece i mladih na internet i prevencija ovisnosti. Časopis za primijenjene zdravstvene znanosti, Vol. 1 No. 2.
3. Rodek, S. (2007). Novi mediji i učinkovitost učenja i nastave. Školski vjesnik 56 (1-2), 165-170.

Članci:

1. Jurčić, D. (2017). Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj. Mostariensia, 21 (1), 127-136.
2. Visković, I., Višnjic Jevtić, A. (2017). Izloženost djece rane i predškolske dobi medijima (mišljenje odgajatelja). U: B. Mendeš, T. Vidović Schreiber (ur.), Dijete, knjiga i novi mediji: Zbornik radova znanstveno-stručnog skupa s međunarodnom suradnjom. 31-44. Filozofski fakultet, Savez društva Naša djeca.

Mrežne stranice:

1. Medijska pismenost; <https://www.medijskapismenost.hr/pojmovnik/>, 2.2.2023.

Video materijal:

1. Profesor Baltazar: Augustova treća sreća:
https://www.youtube.com/watch?v=0oKh8EFRBM&ab_channel=ProfessorBalthazr
2. Piet Mondiran: VernissageTV:
https://www.youtube.com/watch?v=-NvoTWCQk&t=24s&ab_channel=VernissageTV
3. Vasilij Kandinski: ArtTrip:
https://www.youtube.com/watch?v=eE9UnSLW5K4&t=149s&ab_channel=ArtTrip
4. More i valovi: Epidemic Ambience
[https://www.youtube.com/watch?v=mxXV7pKD3nk&t=441s&ab_channel=Epidemic Ambience](https://www.youtube.com/watch?v=mxXV7pKD3nk&t=441s&ab_channel=EpidemicAmbience)
5. Apstraktni prikaz boja: Abstract Liquid:
https://www.youtube.com/watch?v=oOkGmK3_Hdg&t=1191s&ab_channel=Relaxati onTime-4KAmazingRelaxingScreensavers

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)